

של הדמים וידע מהו של הפר ומהו של השעיר (ליקוטי הלכות). או שלדעתם אכן היה כתוב על המזרקות מה של הפר ומה של השעיר (שיח יצחק הלן נ, ז, וראה שפת אמת לעיל נה, ב, שהרמב"ם אף שפסק כדעת חכמים, לא כתב להלכה שצריך לכתוב).

ההוא דְּנִחִית קָמִיה דְּרָבָא אָמַר וְכֹ' - שלח ציבור ירד לפני התיבה בבית הכנסת של רבא, ואמר בתוך התפילה את סדר העבודה של כהן גדול כמו שאנו נוהגים (רש"י, לקיים מה שנאמר (הושע יד, ג) 'ונשלמה פרים שפתינו' (רש"י לעיל לו, ב), והתכוון לומר את סדר העבודה כפי דקדוק הדין היוצא מתוך המשנה [ולא דרך פיוט], ולכן העיר לו רבא (ריטב"א, בשם העיטור).

אִימָא הַנִּיחַ דָּם הַשְּׂעִיר וְנִטְלָ דָּם הַפָּר, ושליח הציבור טעה וסבר שהמשך דברי המשנה (לעיל ג, ב) 'נטל דם הפר והניח דם השעיר', הוא גם לפי שיטת חכמים, שאף לשיטתם שהיו שני כנים בהיכל, עליו לקחת את דם הפר קודם שיניח את דם השעיר, משום חיוב מצוה - כדי שלא יהיו ידיו ריקניות מעסק מצוה, או משום ש'אין מעבירין על המצוות' - ולכן לוקח בידיו קודם את דם הפר שעליו להזותו עתה על הפרוכת, ורבא תיקנו ואמר לו ש'נטל דם הפר והניח דם השעיר' הוא המשך דברי רבי יהודה, אבל לדעת חכמים שיש שני כנים, מניח קודם את דם הפר ואחר כך נוטל את דם השעיר, שהטעמים האמורים אינם מספיקים כדי להטריח את הכהן הגדול בשעת חולשתו, שיצטרך להחזיק את שני המזרקות בבת אחת (שיח יצחק). ויש שביאר, שהטעם שלדעת חכמים עדיף שיניח קודם את דם השעיר, הוא כדי שיטול את דם הפר בימינו, שאם יטול את דם הפר קודם שיניח את דם השעיר שנמצא בימינו, יצטרך ליטול את דם הפר בשמאלו (מג"א קמז, יא). ויש שביאר, שיהיה בזה ביוש לדם השעיר אם יטול את דם הפר בעוד שהוא בידו (פמ"ג א"א שם).

וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֵהָל מוֹעֵד מַה תִּלְמוּד לּוֹמַר, שמילת 'יעשה' מיותרת, שהיה אפשר לכתוב 'וכן לאהל מועד' (רבינו אליקים). ויש שביאר, שלכאורה בפשטות משמע שסוף הפסוק - 'וכן יעשה לאהל מועד', מתייחס לנאמר בתחילתו - 'וכפר על הקדש', אלא שאם כן קשה מה שייך לומר על כפרה לשון עשייה, ועל כן דרשו שסוף הפסוק נאמר על עבודת הדם המוזכרת בפסוקים הקודמים (שיח יצחק, וראה שם מה שביאר לפי גירסת התורת כהנים).

אֲפִילוּ בַשְּׂעִת שְׁהֵן טְמֵאִים שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וכל זה דוקא 'באהל מועד' - דהיינו בהיכל, שבו שורה הקדושה אפילו בשעה שעם ישראל בטומאה. וטעם הדבר הוא, שקדושת קודש הקדשים [שבו הארון] היא קדושת תורה שבכתב, וקדושת העזרה [שבה המזבח] היא קדושת עבודת הקרבנות, וקדושות אלו אינן שייכות אלא בטוהרה, אבל קדושת ההיכל היא קדושת תורה שבעל פה [ולכן היו בו המנורה והקטורת שהם כנגד תורה שבעל פה], ולפיכך אפילו כשהם טמאים לא סרה קדושה זו, כי על תורה שבעל פה אמרו (ראה ברכות כב, א) [א] שאין דברי תורה מקבלים טומאה (מרומי שדה).

אֶלְמָא אִין בְּרִירָה, ולפיכך אסרו לשתות מן היין, מחשש שמא שותה את התרומה המעורבת בו, שהמפריש תרומה בתוך הנוד, אי אפשר לו לחזור ולברר למפרע היכן היא (רש"י חולין יד, א). ואיסור השתיה הוא רק לזרים שאסורים בתרומה, אבל לכהן שמותר בתרומה, מותר לשתות מהיין שבנוד (תוס' עירובין לו, ב ד"ה אלא, בדעת מהר"י שביאר כרש"י). ואף שלא ניתן לברר מה היא התרומה, מכל מקום חל עליה שם תרומה, ומה שמבואר בברייתא להלן, שאם יבקע הנוד, נמצא שותה טבל למפרע, זה דוקא לדעת הסובר 'יש ברירה' כמבואר בגמ', ולשיטתו כשנבקע הנוד, מתברר למפרע שלא היתה עתידה התרומה לבוא לידי הפרשה, ועל כן היין הוא טבל למפרע, אבל לפי מי שסובר אין ברירה, התרומה חלה מיד, וגם אם לבסוף נבקע הנוד, לא נפקע ממנה למפרע שם תרומה (קהלות יעקב גיטין ט, ו, בת' קושיית רעק"א בעירובין שם). ויש שכתב, שלפי מי שסובר 'אין ברירה', כיון שאי אפשר לשוב ולברר על מה חלה ההפרשה, לא חלה התרומה כלל [גם כשלא נבקע הנוד], והיין אסור בשתיה בין לזר ובין לכהן מצד איסור טבל (תוס' עירובין שם, וראה בחי' רעק"א שם).

וְאָמַר לָהֶם לְכַשִּׁיבְקַע - רק אז נחשוש לכך, כלומר, אין לחוש לכך, והאיל ויכול להעמיד שומר שישמור את הנוד (רש"י, וכן הוא בגמ' סוכה כד, א), עוד יש לבאר באופן אחר, שכוונתו לומר להם שאינו חושש לבקיעת הנוד, והאיל ואינו מצוי שיבקע (רש"י חולין יד, ב, וראה ביד דוד שהעיר, למה לא פירש כפי המבואר בגמ' בסוכה).

אִין אָדָם מִתְּנָה עַל שְׁנֵי דְרָבָא קֶאָהָד, אבל אם מתנה על צד אחד שאם יבוא לשם החכם הרי הוא קונה בו עירוב, ואם לא יבוא מצד זה אין הוא קונה עירוב כלל, קונה העירוב לפי מה שהתנה אפילו למי שסובר 'אין ברירה' (חי' הר"ן גיטין כה, ב בשם הרמב"ן), שאין לדון מצד ברירה אלא במקום שהחיל קנין על אחד משני דברים או מקומות וכדו', וצריך שיתברר למפרע היכן התחדש הקנין, וכגון שהתנה על עירובו שיחול או למזרח או למערב, שצריך שיתברר אם התחדשה שביתתו למזרח או למערב, אבל במקום שבאחד מן הצדדים אינו מחדש שום דבר אלא משאיר את המצב הקיים בלי המעשה שלו, אינו תלוי בנדון של ברירה, אלא הוא כמו כל תנאי שתולה בדבר העתיד להיות (עונג יו"ט א"ח ה).

הַשׁוֹחֵט צָרִיךְ שִׁיקְבֵּל אֶת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פָּר, הכהן הגדול השוחט את הפר, עליו המצוה לקבל את כל דמו, ולאחר ששחט רוב סימנים, היה כהן אחר משלים את השחיטה להוציא את כל דמו [כדי שבינתים יוכל הכהן הגדול לקבל את הדם הראשון שיוצא] (מאירי לעיל נד, א, וראה לעיל לא, ב ורש"י שם). והדין שצריך לקבל את כל דם השחיטה, יש לדון אם הוא מצד הדם, שיש דין לקבל כל חלק ממנו שלא יאבד לחינם, או שהוא מצד עבודת הקבלה, שכדי לקיימה בשלימות צריך לקבל את כל הדם (חי' רבי אריה לייב מאלין ב, יח).

הָכָא נִמְי מִשּׁוּם חוֹלְשָׁא דְכֶהֱן גְדוֹל לָאו אֲדַעְתִּיהּ, ולדעת חכמים אפשר לסמוך על הכהן הגדול שיבחין בחילוק שבין הכמות והצבע